

کتابشناسی سینمای ایران

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

اشاره

اهمیت کتاب‌شناسی بر هیچ پژوهشگری پوشیده نیست. از نظر مرجع‌شناسی، کتاب‌ها در رده‌ی مهمی قرار دارند که پژوهنده را بر آن می‌دارد تا به‌عنوان مرجع، آن‌ها را مدام در نظر داشته باشد. هدف از آرایه‌ی این بخش، فراهم آوردن شمایی کلی از انتشار آثار سینمایی در زمینه‌ی انیمیشن داخلی است. با توجه به فهرست موجود - هم از نظر موضوعی و هم از نظر تنوع اثر در می‌یابیم که سهم ادبیات سینمایی در این زمینه‌ی خاص، رقم چندانی نسبت به دیگر موارد تخصصی هنر هفتم نیست. (همانند کتاب‌های فیلم‌نامه و فیلم داستان) همان‌گونه که شما نیز شاهد هستید، رقم این آثار به ۴۰ عنوان هم نمی‌رسد. البته در حال حاضر با توجه به گسترش انیمیشن در داخل کشور، این احتمال می‌رود که در آینده‌ی نزدیک، شاهد رشد و شکوفایی این هنر در ایران باشیم. از آن جایی که انیمیشن در دو قطب سرگرمی و اشتغال‌زایی در حرکت است، احتمال این توسعه و گسترش به‌طور مضاعف قابل درک است.

۱. «کتاب‌شناسی سینمای ایران از آغاز تا ۱۳۷۹» مسعود مهرابی، ناشر: دفتر پژوهش‌های فرهنگی با همکاری بنیاد سینمایی فارابی، چاپ اول ۱۳۸۰.
۲. «تاریخچه‌ی انیمیشن در ایران» مهین جواهریان، ناشر: دفتر پژوهش‌های فرهنگی، چاپ اول ۱۳۷۸.

آشنایی با نقاشی متحرک

والتر تی. فاستر. ترجمه‌ی ع. شروه. چ ۱، تهران، انتشارات و کتاب‌فروشی بهار، ۱۳۶۳، خشتی، ۳۲ صفحه، کتاب در هر یک از صفحاتش، نحوه‌ی طراحی کاراکترهای نقاشی متحرک، از طرح ساده تا شکل تکامل یافته‌اش را به نمایش می‌گذارد.

معارف پژوهشی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، اسفند ۱۳۷۹، وزیر، ۵۳۶ صفحه (سفید)، مصور، ۳۰۰۰ نسخه، جلد گلاسه (دو رنگ)، طراح جلد: غلامرضا شاملو.

آموزش قدم‌به‌قدم کارتون

جک هام، ترجمه‌ی میرتقی موسوی، تنظیم: حمید رحیمی، چ ۱، تهران، ناشر: ترسیم، ۱۳۷۳ خشتی، ۱۲۸ صفحه (سفید)، مصور، ۱۰/۰۰۰ نسخه، جلد شومیز (چهار رنگ)، طراح جلد: حمید رحیمی بافرانی. انیمیشن از نخستین گام‌ها تا اعتلا

مهین جواهریان، چ ۱، تهران، ناشر: دفتر پژوهش‌های فرهنگی با همکاری مهین جواهریان، ۱۳۷۸، قطع: ۲۰×۲۲، ۱۸۴ صفحه (سفید)، مصور، ۲۰۰۰ نسخه، جلد گلاسه (دو رنگ) طرح روی جلد: مهین جواهریان.

تاریخ و تکنیک

ایل بروس هلمن. ترجمه‌ی اردشیر کشاورزی. ویراستار: زهرا آقاسید صادق، چ ۱، تهران، ناشر: سروش، ۱۳۶۸ (پخش: تابستان ۱۳۶۹)، وزیر، ۹۶ صفحه (سفید)، مصور، ۶۰۰۰ نسخه، جلد گلاسه (چهار رنگ).

بیداری رؤیاها

درباره‌ی سینمای انیمیشن سعید توکلیان (مؤلف و گردآورنده)، ویراستار: سیاوش پیریایی، چ ۱، تهران، ناشر: روبرت کند، ترجمه‌ی حمید خرسند، ناشر: سروش، ۱۳۶۸

تصویر متحرک

تمرین‌هایی در نقاشی متحرک

پرستون بلر، ترجمه‌ی دکتر نورالدین زرین کلک.

روش‌های ساده‌ی متحرک‌سازی

عبدالله علیمراد (گردآورنده)، چ ۱، تهران، ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۷۹، وزیری، ۶۲ صفحه (سفید)، مصور، ۱۰۰۰۰ نسخه، جلد گلاسه (چهاررنگ)، طراح جلد: کیومرث سلطانی.

– روی جلد و داخل کتاب (صفحه ۳) آمده است: «گردآورنده: عبدالله علیمراد»، اما در شناسنامه‌ی کتاب از او به عنوان «مؤلف و طراح» نام برده شده است.

روش طراحی شخصیت‌های کارتونی

کریستوفر هارت، ترجمه‌ی وحید پژمان، چ ۱، تهران، ناشر: انتشارات مرز آفتاب، خرداد ۱۳۸۱، وزیری، ۱۴۶ صفحه (سفید)، مصور (رنگی)، ۵۵۰۰ نسخه، جلد گلاسه (دو رنگ).

رؤیاهای بیداری

مجموعه‌ی گفته‌ها و نوشته‌ها در باره‌ی

سینمای انیمیشن

مهدی فرودگاهی (گردآورنده و ویراستار)، چ ۱، تهران، ناشر: معاونت پژوهشی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، اسفند ۱۳۷۷، وزیری، ۵۳۹ صفحه (سفید)، ۲۵۰۰ نسخه، جلد گلاسه (دو رنگ)، طرح جلد: رنگ‌چیان.

– کتاب، به مناسبت برگزاری اولین جشنواره بین‌المللی پویانمایی (انیمیشن) تهران چاپ شده است.

زمان‌بندی در سینمای انیمیشن

هارولد ویتیکر و جان هالاس. ترجمه‌ی سلیمان شریف‌پور، ویراستار: محمد شهبان. چ ۱، تهران، انتشارات بنیاد سینمایی فارابی، تابستان ۱۳۷۲، وزیری، ۱۵۲ صفحه، مصور ۳۰۰۰ نسخه، جلد گلاسه (چهاررنگ)، امور

گرافیک، رضا عابدینی.

طراحی شخصیت‌های کارتونی برای داستان مصور

کریستوفر هارت، ترجمه‌ی افسانه سلیمانی مختار، تصحیح: محمد شهبان، چ ۲، تهران، ناشر: انتشارات اسلیمی، ۱۳۸۰، وزیری، ۱۵۲ صفحه (سفید)، مصور، ۲۰۰۰ نسخه، جلد گلاسه (دورنگ).

فنون متحرک‌سازی

جان هلاس و راجر مانول، ترجمه‌ی محمدرضا رازقی، ویراستار: محمد شهبان، چ ۱، تهران، ناشر: بنیاد سینمایی فارابی، زمستان ۱۳۷۶، رحلی، ۳۹۷ صفحه (سفید)، جلد گلاسه (چهاررنگ).

متحرک‌سازی بریده‌نقاشی‌ها

برای فیلم‌های غیر حرفه‌ای

سی‌اچ‌بارتون. ترجمه‌ی منوچهر احمدی، ویراستار: فریده آزاد حرف. چ ۱، تهران، ناشر: سروش، ۱۳۶۸، رقی، ۱۴۲ صفحه (سفید)، ۶۰۰۰ نسخه، جلد گلاسه (دو رنگ)، طراحی روی جلد: صدیقه فولادی

متحرک‌سازی شخصیت‌های کارتونی

پرستون بلر. ترجمه‌ی علیرضا گلپایگانی. ویرایش و تصحیح: محمد شهبان. به کوشش: محمد حسن اثباتی، چ ۱، تهران، ناشر: جهاد دانشگاهی هنر، ۱۳۷۶، رقی، ۹۰ صفحه (سفید)، مصور، ۵۰۰۰ نسخه، جلد گلاسه (چهار رنگ).

متحرک‌سازی کامپیوتری

استن هیوارد. ترجمه‌ی محمد مهدی ضوابطی، چ ۱، تهران، سروش، ۱۳۶۹، وزیری، ۱۴۰ صفحه (سفید)، مصور، ۵۰۰۰ نسخه، جلد گلاسه (سه رنگ)، صفحه‌آرا و طراح جلد: علی اصغر محتاج.

نقاشی متحرک

باب هیث، ترجمه‌ی ابراهیم‌پور منصوری، چ ۱، تهران، ناشر: سروش

(انتشارات رادیو تلویزیون ملی ایران)، ۱۳۵۵، رحلی، ۱۴۳ صفحه (سفید)، مصور، ۵۰۰۰ نسخه، جلد گلاسه (دو رنگ).

نشانه‌ها در فیلم انیمیشن

یوری یولتمن، ترجمه‌ی مسعود اوحدی، ناشر: سروش، ۱۳۷۰.

نقاشی متحرک غیر حرفه‌ای و متحرک‌سازی

سرژ دومارشوی و روژه آمیو، ترجمه‌ی پیروز سیار، چ ۱، تهران، ناشر: سروش، ۱۳۶۶، رقی، ۳۷۷ صفحه (سفید)، مصور (سیاه و سفید و چهار رنگ)، ۵۰۰۰ نسخه، جلد گلاسه (چهار رنگ)، طراح جلد: شهرام گلپریان.

چگونه فیلم عروسکی بسازیم

عبدالله علی مراد با همکاری کریم امامی، چ ۱، تهران، ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۷۹، وزیری، ۶۰ صفحه (سفید) مصور (رنگی)، ۱۰۰۰۰ نسخه، جلد گلاسه (دو رنگ)، طراح جلد: مهران زمانی.

همه‌چیز در مورد طراحی شخصیت‌های کارتونی

کریستوفر هارت، ترجمه‌ی حمیدرضا محسنی و عبدالرضا محسنی، چ ۱، تهران، ناشر: (احتمالاً مترجمان)، تابستان ۱۳۷۸، رحلی، ۱۴۳ صفحه (سفید)، مصور، ۵۰۰ نسخه، جلد گلاسه (چهار رنگ).

هنر والت دیزنی

از میکی ماوس تا قلمروهای جادویی کریستوفر فینچ، ترجمه‌ی: محسن غفرانی، ویراستار: علی معلم، چ ۱، تهران، انتشارات دنیای تصویر، ۱۳۷۸، ۲۳×۳۰، ۲۳۲ صفحه (سفید)، مصور، ۳۰۰۰ نسخه، جلد گلاسه (چهار رنگ)، طرح روی جلد و صفحه‌آرایی: حمید کرلی.

رشد آموزش

۶۳

شماره‌ی ۴
دوره‌ی هشتم
تابستان ۱۳۸۹

ماهنامه‌ی پیلبان از سال ۱۳۸۰ فعالیت مطبوعاتی خود را آغاز کرد. پیلبان که از ابتدا خود را یک نشریه‌ی تخصصی انیمیشن می‌نامید، در ۱۰۰ صفحه و در قطع A۴ منتشر می‌شد. یکی از ویژگی‌های بارز این نشریه، تنوع موضوعی آن در چارچوب انیمیشن بود. به طوری که اگر یک مخاطب خاص شروع به ورق زدن آن می‌کرد، به روشنی متوجه این خصیصه می‌شد.

انیمیشن در ابتدای راه، پر و بال چندانی نداشت و در محدوده‌ی بسیار تنگی، فیلم‌های سیاه و سفید کوتاه‌مدتی را به صحنه آورد این فیلم‌ها تماماً دوبعدی و صامت بودند. ولی در حال حاضر فیلم‌های بلند سه‌بعدی که سرشار از جلوه‌های ویژه هستند، نوازشگر چشم‌های

تماشاگران‌اند. بی‌شک در این چند دهه، اصطلاحات تکنیکی و جلوه‌های هنری فراوانی به این هنر نوپا اضافه شده است. مجله‌ی پیلبان، با وجود این که یک نشریه‌ی نوپا به شمار می‌رفت، از پس این ماجرا نسبتاً برآمد، به طوری که برای اغلب موضوعات جاری در هنر انیمیشن، مقالات تخصصی خوبی تهیه و منتشر می‌کرد. حتی در این نشریه، حتی پیرامون اصطلاحات فنی رایانه‌ای که به صورتی در تولید انیمیشن به کار می‌رفتند، مطالبی به چشم می‌خورد؛ مانند کارت‌های گرافیک پیشرفته، موس‌های سه‌بعدی، قلم‌های رایانه‌ای مخصوص و ...

در مسائل هنری نیز وضع به همین ترتیب بود. هر مکتب هنری،

زینت‌بخش یکی از شماره‌های پیلبان بود؛ مانند مکتب زاگرب، مکتب دینی، مکتب ... علاوه بر آن، مصاحبه و گفت‌وگوهای خوبی نیز با انیماتورهای مطرح در آن به چاپ می‌رسید و همین اتفاقات، خیلی زود آن را به نشریه‌ای موفق تبدیل کرد.

ماهنامه‌ی پیلبان پس از سه سال فعالیت مطبوعاتی، دوره‌ی انتشار خود را از سال ۱۳۸۳ عوض کرد و به یک «دو ماهنامه» تبدیل شد. این چرخه‌ی انتشار تا کنون هم چنان ثابت مانده است.

ناگفته نماند که از همان تاریخ (۱۳۸۳) تعداد صفحات آن نیز از ۱۰۰ صفحه به ۶۴ صفحه کاهش یافت. این نشریه در سال ۱۳۸۴ به «پیلبان انیمیشن» تغییر نام داده است و علاوه بر انیمیشن به موضوعات وابسته نظیر کمیک استریپ نیز می‌پردازد. به طوری که در هر شماره‌ی خود یکی از داستان‌های کمیک را ترجمه می‌کند و به چاپ می‌رساند.

یکی از خصوصیات قابل توجه این نشریه، نثر ساده و قابل فهم آن است. در حالی که سعی دارد به علمی بودن مطالب وفادار بماند، در عین حال سادگی بیان خود را نیز حفظ کرده است. پیلبان علاوه بر مجله، به چاپ کتاب‌های تخصصی در زمینه‌ی انیمیشن نیز می‌پردازد.

ماهنامه‌ی پیلبان نشریه‌ی تخصصی انیمیشن

معصومه اسدی